

SPOROČILO ZA MEDIJE

Svetovni dan brez tobaka 2014

DVIGNIMO DAVKE NA TOBAK

Poleg višanja cen tobačnih izdelkov so pomembni tudi drugi ukrepi

Ljubljana, 27. maj 2014 – 31. maja vsako leto praznujemo Svetovni dan brez tobaka, ki letos nosi geslo »Dvignimo davke na tobak«. Na ta dan po vsem svetu opozorimo na hude posledice kajenja in spomnimo na ukrepe, ki učinkovito zmanjšujejo porabo tobačnih izdelkov ter tako varujejo zdravje ljudi. Uporaba tobačnih izdelkov vodi v bolezen in prezgodnjo smrt. Vsako leto zaradi tobaka po celem svetu umre približno šest milijonov ljudi, v Sloveniji pa 3600 prebivalcev, kar je 10 vsak dan. Zaradi kajenja umre vsak drugi kadilec, mnogi umirajo zelo mladi, že po tridesetem letu življenja. Zato na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje (NIJZ) želimo, da bi bil naš skupen interes in cilj zmanjševanje razširjenosti kajenja.

O učinkovitosti različnih ukrepov za zmanjševanje razširjenosti kajenja danes vemo veliko. Pomembno je, da uporabljamo kombinacijo ukrepov in da so prepovedi vedno popolne, ne delne. *»Zvišanje stopnje obdavčitve in s tem cen tobačnih izdelkov je najučinkovitejša sestavina celovitih programov nadzora nad tobakom in glede na stroške najbolj učinkovit ukrep. Na splošno velja, da v državah z visokimi prihodki 10-odstotno zvišanje cen tobačnih izdelkov privede do 4-odstotnega zmanjšanja potrošnje tobačnih izdelkov in do 2-odstotnega znižanja deleža kadilcev, med mladostniki pa do 5-odstotnega,«* je pojasnila **Helena Koprivnikar iz NIJZ**.

Cene tobačnih izdelkov v Sloveniji so kljub večkratnim zvišanjem obdavčitve in cen še vedno med nižjimi v EU

Celokupna obdavčitev tobačnih izdelkov v Sloveniji je približno 80 odstotkov maloprodajne cene, kar je sicer v skladu s priporočili Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), vendar pa so cene tobačnih izdelkov pri nas še vedno med nižjimi v EU. **Helena Koprivnikar iz NIJZ ob tem opozarja:** *»Pomembno je, da še naprej redno in znatno zvišujemo obdavčitev in cene tobačnih izdelkov, da bomo dosegli čimvečje znižanje potrošnje in posledic rabe tobaka ter cenovne dostopnosti tobačnih izdelkov. Zelo pomembno je tudi zmanjševanje razlik med cenami različnih izdelkov, ki so pri nas še vedno občutne. Če se ustrezno in primerljivo ne zvišajo cene različnih tobačnih izdelkov in zmanjšajo cenovne razlike med njimi, bo del kadilcev, namesto da se odloči za opustitev ali zmanjšanje rabe, prešel na druge, cenejše tobačne izdelke.«*

Davki so stroškovno najučinkovitejši ukrep za zmanjšanje porabe tobaka

SZO ocenjuje, da bi se število kadilcev zmanjšalo za kar 49 milijonov, če bi davek na tobačne izdelke povečali za 50 odstotkov. »To bi v globalnem merilu državam prineslo dodatno 101 milijardo ameriških dolarjev, ta sredstva pa bi lahko porabili za preprečevanje in zdravljenje raka, bolezni srca in ožilja ter drugih kroničnih nenalezljivih bolezni. S tem bi lahko razbremenili finančno podhranjene zdravstvene sisteme,« je povedal **vodja Urada SZO za Slovenijo Marijan Ivanuša** in dodal priporočila SZO: »Davki naj predstavljajo najmanj 75 odstotkov maloprodajne cene najbolj prodajane znamke cigaret. V Evropski regiji SZO imajo takšno obdavčitev v 26 izmed 53 držav članic. V Turčiji so npr. po letu 2008 trošarine na tobak dvignili do 84,2 odstotkov maloprodajne cene, ob tem pa uvedli tudi prepoved oglaševanja in kajenja v zaprtih prostorih. Do leta 2012 se je delež kadilcev zmanjšal za kar 13 odstotkov. V Franciji pa so od zgodnjih devetdesetih let do leta 2005 zaradi dvigovanja davkov potrojili ceno cigarete. Prodaja je upadla za več kot 50 odstotkov. Temu je sledilo dramatično zmanjšanje umrljivosti mladih moških, v starosti od 35 do 44 let zaradi pljučnega raka, saj se je v primerjavi z letom 1996 kar prepolovila.« Sicer pa so se evropske države na lanskoletni konferenci v Turkmeniji zavezale, da bodo okrepile prizadevanja za polno implementacijo Okvirne konvencije SZO o nadzoru nad tobakom. Konvencija, katere podpisnica je tudi Slovenija, navaja vrsto ukrepov, s katerimi lahko omejimo delovanje tobačne industrije ter tako pomagamo ljudem do boljšega zdravja.

Pomembni so tudi drugi ukrepi za zmanjšanje števila kadilcev

Poleg davčnih ukrepov so za učinkovit nadzor nad tobakom pomembni tudi drugi ukrepi. Pobude Evropske komisije in držav članic za učinkovitejše ukrepanje na tem področju, še posebej med mladimi, so se udeležile s sprejemom nove Direktive o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic o proizvodnji, predstavitvi in prodaji tobačnih in povezanih izdelkov, ki je nadomestila direktivo iz leta 2001. »V Sloveniji pozdravljamo sprejem nove direktive, saj smo bili med najaktivnejšimi državami članicami, ki so si prizadevale za uvedbo čim strožjih javno zdravstvenih ukrepov. Nova Direktiva, ki je stopila v veljavo 19. maja letos, med drugim uvaja prepoved značilnih okusov cigaret kot sta npr. mentol ali vanilja, velika slikovna zdravstvena opozorila, ki bodo morala prekrivati 65 odstotkov sprednje in zadnje strani cigaretnih škatlic, strožje ukrepe za preprečevanje ponarejanja in nezakonite trgovine s tobačnimi izdelki, možnost prepovedi čezmejnne prodaje tobačnih izdelkov na daljavo, obveščanje o novih tobačnih izdelkih in o vsebnosti tobačnih in sorodnih izdelkov, ureja pa tudi področje elektronskih cigaret in zeliščnih izdelkov za kajenje. Države članice bodo imele do 20. maja 2016 čas, da jo prenesejo v nacionalne zakonodaje,« je povedala **Nataša Blažko z Ministrstva za zdravje** in opozorila, da so poleg ukrepov, ki jih uvaja nova direktiva, pomembni tudi drugi učinkoviti ukrepi za nadzor nad tobakom, med drugim popolna prepoved oglaševanja, promocije in razstavljanja tobačnih izdelkov tudi na prodajnih mestih, specializirane trgovine ali licenciranje prodajalcev tobačnih izdelkov, nadaljnje višanje cen tobačnih izdelkov ter uporaba dela sredstev od tobačnih trošarin za programe preprečevanja in opuščanja kajenja. Naštete ukrepe po podatkih pravkar izvedene javnomnenjske raziskave podpira velika večina Slovencev.

Z zmanjšanje deleža kadilcev delajo številne nevladne organizacije

Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija je s preko 50 mladinskimi organizacijami, ki so sodelovale pri pripravi predlogov sprememb Zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov (ZOUTI), pripravila Slovenski mladinski manifest o tobaku 2014. *»Ta manifest združuje predloge preko 130 zainteresiranih mladih in njihovih organizacij ter jasno sporoča, da mladi v Sloveniji želimo strožjo tobačno politiko,«* je povedal **Jan Peloza, predsednik Brez izgovora Slovenija**. **Nina Rogelj**, vodja na področju tobaka v omenjeni organizaciji in pobudnica slovenskega mladinskega manifesta o tobaku 2014, pa je povedala: *»Poleg predlogov sprememb ZOUTI smo mlade spraševali tudi o podpori bodočih ukrepov, ki jih bo v Sloveniji uvedla nova evropska tobačna direktiva – zelo smo veseli, da toliko mladih podpira strožje ukrepe na področju tobaka, kar nam, aktivistom, daje velik zagon za nadaljnje delo na tem področju.«* Ta manifest bo v prihodnjih letih služil kot izhodišče za merjenje javnega mnenja na področju tobaka med mladimi, predvsem pa kot vizija na poti k Sloveniji brez tobaka.

Opustitev kajenja koristi zdravju

Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo (SZOTK) s 70 priključenimi NVO-ji deluje na področju preventive rabe tobaka na nacionalni in EU ravni. *»Vloga nevladnega sektorja v Sloveniji je pomembna, saj izvaja preventivne programe v sodelovanju z državnimi inštitucijami, akcije in storitve, daje zakonske pobude, prinaša podatke s terena ter združuje modele dobrih praks. Uspešno izvajamo delavnice opuščanja kajenja v manjših skupinah in individualna svetovanja. Interaktivni program spodbujanja nekajenja in opuščanja kajenja poteka v osnovnih šolah, srednjih šolah, PUM-ih in dijaških domovih. Organiziramo javne prireditve in konference na temo preventive uporabe tobaka ter prenašamo modele dobrih praks iz EU,«* je povedala **predsednica SZOTK Mihaele Lovše**, ki je dodala, da bodo letos na Obali skupaj s partnerji in študenti zdravstvene nege izvedli aktivnosti promocije zdravja brez tobaka na šestih srednjih šolah. Namen celotne aktivnosti je ozaveščanje in obveščanje o škodljivosti in nevarnosti uporabe tobaka, najboljša promocija zdravega življenjskega sloga pa je vzgled, zato so študenti zdravstvene nege že v času študija vključeni v tovrstne aktivnosti promocije zdravja. SZOTK se vključuje tudi v projekt *»Eastern Europe Helping Smokers Quit Project«*, katerega namen je izobraziti medicinske sestre v sklopu pomoči uporabnikom pri opuščanju kajenja, vključno z onkološkimi bolniki, ki po potrjeni diagnozi nadaljujejo s kajenjem. *»Za vse tiste, ki se odločijo za opuščanje kajenja, so na voljo tudi organizirane brezplačne strokovno vodene oblike pomoči: skupinsko ali individualno svetovanje v zdravstvenih domovih in svetovalni telefon za opuščanje kajenja Quitline (tel. št. 080 27 77),«* je povedala **Tadeja Hočevar z NIJZ**.

Vodja Urada SZO za Slovenijo Marijan Ivanuša pa je navedel prednosti za prenehanje kajenja: *»Že eno leto po prenehanju kajenja, se pri bivših kadilcih tveganje za koronarno srčno bolezen zmanjša za 50 odstotkov v primerjavi s kadilci. Pet do 15 let po prenehanju kajenja se tveganje za kap izenači s tveganjem za kap pri nekadilcih. Deset let po prenehanju kajenja se tveganje za rak pljuč zmanjša za polovico v primerjavi s kadilci. Zmanjša se tudi tveganje za številne druge vrste raka (usta, grlo, požiralnik, mehur, maternični vrat in trebušno slinavko).«*

Dodatne informacije:

Nacionalni inštitut za javno zdravje

Mitja Vrdelja

Telefon: 01 2441 572

E-pošta: mitja.vrdelja@nijz.si

Ana Šinkovec

Telefon: 01 2441 440

E-pošta: ana.sinkovec@nijz.si